

Atvinnuveganefnd Alþingis

Reykjavík 1. maí 2021

Umsögn um frumvarp til laga um um breytingu
á ýmsum lögum á sviði fiskveiðistjórnunar
(viðurlög, tengdir aðilar o.fl.). 704. mál

I. kafli – breyting á lögum nr. 57/1996, um umgengni um nytjastofna sjávar.

Landssamband smábátæigenda (LS) telur þær breytingar sem lagðar eru til í kaflanum vera til bóta.

2. gr. varðar rafræna aflaskráningu með snjallsímaforriti.

LS leggur til að eftirfarandi verði bætt við 1. ml.:

„sem Fiskistofa leggur þeim til endurgjaldslaust.“

Með tillögnum er verið að leggja áherslu á að Fiskistofa haldi utan um allt ferlið og því eðlilegt að stofnunin kosti að öllu leiti forritið. Jafnframt yrði þar viðurkennt mikilvægi þess vísindastarfs sem sjómenn leggja að mörkum með samviskusamlegri skráningu.

3.gr. Varðar dagsektir. Tekið verði tillit til stærð skipa.

1. ml. 2. mgr. orðist svo:

*Dagsektir skulu nema 30.000 kr. fyrir hvern byrjaðan dag
fyrir skip 15 m og lengri en 10.000 fyrir skip styttri en 15 metrar.*

Jafnframt leggur LS til sambærilega breytingu varðandi hámark sekta í lok 2. mgr. Þar leggur LS til sambærilega breytingu:

*Dagsektir geta hæstar orðið 1.500.000 kr fyrir skip 15 m
og lengri en 500.000 fyrir skip styttri en 15 metrar.*

Athugasemd LS á einnig við stjórnvaldssektir sem kveðið er á um í 7. gr. frumvarpsins.

LS vekur athygli atvinnuveganefndar á eftirfarandi ákvæði í 16. gr. laga um umgengni um nytjastofna sjávar er fjallað um kostnað og veru veiðieftirlitsmann um borð.

„Hafi skip ítrekað verið svipt leyfi til veiða í atvinnuskyni skv. 14. og 15. gr. laga þessara getur Fiskistofa ákveðið að veiðieftirlitsmaður skuli vera um borð á kostnað útgerðar í tiltekinn tíma, allt að tveimur mánuðum.“

LS bendir á að ekki er hægt að ætlast sé til útfrá mannlegum samskiptum að sami veiðieftirlitsmaður geti sinnt lögboðinni skyldu sinni um borð samfelld lengur en í eina viku.

II. kafli – breyting á lögum nr. 116/2006, um stjórn fiskveiða.

Á við 13., 17. og 18. gr.

LS lítur svo á að frumvarpið boði ákveðna stefnubreytingu, sem felst í auknu svigrúmi til að milda refsingu við brot. Í stað atvinnumissis – svipting veiðileyfis – komi leiðbeinandi viðvörðun eða stjórnvaldssekt eftir því sem við á. Jafnframt að áminning gildir ekki útfyrir gröf og dauða. Fimm ára skilorð þykir LS vera of langur tími og leggur til að sá rammi verði lækkaður í þrjú ár.

Stjórnvaldssektir að lágmarki 25.000 og að hámarki 50 milljónir. Upphæð sekta er háð mati Fiskistofu á eðli brota. Grundvallarsjónarmið við slíkt mat verður þó alltaf að taka mið af 12. gr. stjórnsýslulaga 37/1993.

Meðalhöfsreqlan.

Stjórnvald skal því aðeins taka íþyngjandi ákvörðun þegar lögmætu markmiði, sem að er stefnt, verður ekki náð með öðru og vægara móti. Skal þess þá gætt að ekki sé farið strangar í sakirnar en nauðsyn ber til.

Á við 14. og 15. gr.

LS hefur um langt skeið haft áhyggjur af mikilli samþjöppun í sjávarútvegi. LS hefur varað við henni og bent á afleiðingar sbr.

- fábreytt útgerðarform
- aukin kerfislæg áhætta
- einokun

LS lítur svo á að frumvarpið muni gera leikreglur skýrari og upplýsingar um eignaraðild fyrirtækja ljósari, jafnframt er skert á ákvæðum um framkvæmd og inngrip Fiskistofu. LS styður þessi áform.

LS vekur athygli á að frumvarpið gerir ekki ráð fyrir að hægt verði á samþjöppun sem verið hefur í sjávarútvegi enda kannski ekki tilgangur þess.

Í frumvarpi sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra, „tengdir aðilar“ sem var til vinnslu í febrúar 2020 var ákvæði sem veitti aðilum, sem færu með nýjum lögum yfir hámarksaflahlutdeild, aðlögunartíma til 1. september 2027 til að verða innan þeirra marka sem lögín kvæðu á um.

LS telur óhjákvæmilegt að með frumvarpinu fylgi greinargerð þar sem sérstaklega verði fjallað um áhrif þess m.t.t. fyrirtækja sem fara yfir aflahlutdeildamörkin. Eftir því sem best verður séð hafa þau fyrirtæki aðeins sex mánuði til að komast undir hámarkið. LS telur þann tíma óraunhæfan og minnir á að við setningu sambærilegs ákvæðis við króakaflahlutdeild var fresturinn fjögur ár.

16. gr.

Ítrekað er nauðsyn þess að skilja að stærri og minni skip. Sektorupphæðir skipa styttri en 15 metrar verði þriðjungur þess sem kveðið er á um.

III. kafli – breyting á lögum nr. 79/1997, um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands.

Vísað í áðurframkomnar athugasemdir varðandi stjórnvaldssektir.

VI. kafli – breyting á lögum nr. 36/1992, um Fiskistofu.

42. gr., hluti aths. á einnig við 43. gr.

Í greininni er eftirlitsmönnum Fiskistofu veitt heimild til að nýta fjarstýrð loftför við eftirlitsstörf. Spyrja má hvort greinin sé ekki óþörf þar sem stofnunin hefur þegar hafið eftirlit með slíkum hætti og sent frá sér bréf sem innihalda ásakanir um meint brot á lögum um umgengni um nytjastofna sjávar! LS gagnrýnir harðlega slík vinnubrögð sem samkvæmt greininni á sér enga lagastoð.

Efni greinarinnar er þess eðlis að fara verður afar varlega svo ekki sé gengið of nærri persónulegum aðstæðum hvers og eins, þar með taldar vinnsla upplýsinga sem fást við eftirlit. Samkvæmt reglum um rafrænt eftirlit 837/2006 skal þess gætt að að ganga ekki lengra en brýna nauðsyn ber til miðað við þann tilgang sem að er stefnt. „Skal gæta þess að virða einkalífsrétt þeirra sem sæta vöktun og forðast alla óþarfa íhlutun í einkalíf þeirra. Við ákvörðun um hvort viðhafa skuli rafræna vöktun skal því ávallt gengið úr skugga um hvort markmiðinu með slíkri vöktun sé unnt að ná með öðrum og vægari raunhæfum úrræðum.“, eins og segir í skýringum með greininni.

Jafnframt er þar vakin athygli á að rafrænt eftirlit megi fara fram með leynd ef það styðst við skýra lagaheimild eða dóm.

Samkvæmt 42. grein er eftirlitsmönnum Fiskistofu heimilt að nota fjarstýrð loftför (dróna) í eftirlitsstörfum sínum, búnum myndavélum til upptöku, eða öðrum fjarstýrðum búnaði sem getur safnað upplýsingum. Þess er getið að slík upplýsingasöfnun skuli einungis framkvæmd á þeim stöðum sem nauðsynlegt er talið vegna almannahagsmuna og til þess að eftirlitsmenn Fiskistofu geti uppfyllt eftirlitsskyldu sína.

Landssamband smábátæigenda (LS) gerir við þetta eftirfarandi athugasemdir:

1. Hvergi er að finna skilgreiningu á „almannahagsmunum“.

LS leggst alfarið gegn því að Fiskistofa fái heimild til að stunda eftirlit sem flokkast undir hreina og klára njósnastarfsemi, samkvæmt skilgreiningu Persónuverndar. Eins og Fiskistofa hefur framkvæmt drónaeftirlitið er engin tilkynning gefin út um að til standi að vakta tiltekið/in svæði og þá fékk Fiskistofa undanþágu frá Samgöngustofu frá reglum um hámarks flughæð (120 metrar) í 200 metra.

2. LS er andvígt því að Fiskistofa stundi þá tegund eftirlits, sbr. tl. 2, sem augljóslega beinist eingöngu að smábátaflotanum sem veiðir næst landi en lætur öflugasta hluta fiskveiðiflotans með öllu í friði, - þ.e. togarafлотann. Það þarf ekki kjarnorkueðlisfræðing til að átta sig á því að eftirlit með fjarstýrðum loftförum (drónum) verður einungis stundað næst ströndinni, hvað þá eftirlit með öflugum kíkjum og myndavélum þar sem starfsmenn Fiskistofu liggja eins og leyniskyttur í fjörum með slík tæki og tól.

Þetta kemur skýrt fram í samskiptum Fiskistofu við Persónuvernd. Þar segir beinlínis, af hendi Fiskistofu, að tilgangurinn sé að fylgjast með þeim hluta fiskveiðiflotans sem veiðir næst landi.

Á fundi sem LS átti með Fiskistofu 8. desember 2020 var hún spurð um þetta atriði og svör hennar voru á þann veg að Fiskistofa væri staðráðin í að fylgjast með togarafлотanum með sama hætti. LS beinir því til Atvinnuveganefndar að krefja Fiskistofu um hvernig hún hyggst framkvæma þann hluta eftirlitsins. Það er lágmarkskrafa í þessum efnum að jafnræðis og meðalhófs sé gætt.

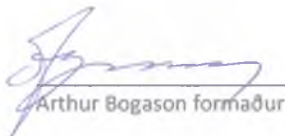
3. Ein af þeim kvöðum sem fylgja því að hið opinbera stundi rafrænt eftirlit er tilkynningarskylda um að verið sé að stunda slíkt eftirlit. Rafrænt eftirlit er að finna um borg og bý. Í Reykjavík er t.d. er að finna ótal eftirlitsmyndavélar við verlanir og umferðaræðar. Það er sammerkt með þessu eftirliti að látið er vita með áberandi merkingum.

Þetta er í samræmi við kröfur Persónuverndar, um að látið sé vita af því að slíkt eftirlit sé í gangi. Snemmárs sendi Fiskistofa dróna á loft og tók myndir af fiskibátum við störf við Reykjanes. Í einhverjum tilfellum náðust myndbrot þar sem fiski var kastað fyrir borð. Fiskistofa lét fiskimenn á svæðinu ekki vita af þessu eftirliti fyrirfram. LS telur augljóst að ef tilgangur eftirlits sé að koma í veg fyrir brottkast hefði það verið mun árangursríkara að bátarnir á viðkomandi svæði hefðu vitað af eftirlitinu.

Síst af öllu vill LS afsaka þá hegðun að kasta fiski fyrir borð, en spurningin sem kviknar er þessi: Hvort felst meiri fælingarmáttur í því að láta fyrirfram vita af eftirlitinu, eða eftir á með sektum og veiðileyfassviptingum einstakra aðila? Skrifaðar hafa verið heilu skýrslurnar um þetta efni og niðurstaðan er sú að fælingarmáttur rafræns eftirlits felst í því að auglýsa það á vettvangi.

LS vill taka skýrt fram að hér er á engan hátt verið að leggjast gegn auknu eftirliti í sjávarútvegi, en við þá aðferð sem hér um ræðir verður að stíga varlega til jarðar.

Virðingarfyllst

Arthur Bogason formaður

Örr Pálsson framkvæmdastjóri